

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Ю. В. Галинська

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗПОДІЛУ
ПРИРОДНО-РЕСУРСНОЇ РЕНТИ
В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ**

М о н о г р а ф і я

Рекомендовано вченою радою Сумського державного університету

Суми
Сумський державний університет
2017

УДК: 332.68:338.242.4.025.2(477)

Г 15

Рецензенти:

Є. В. Хлобистов – доктор економічних наук, професор, завідувач відділу економічних проблем екологічної політики та сталого розвитку ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України» (м. Київ);

Л. Г. Мельник – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування Сумського державного університету;

Л. С. Гринів – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки України імені М. Туган-Барановського Львівського національного університету імені Івана Франка;

Є. В. Мішенін – доктор економічних наук, професор кафедри теоретичної і прикладної економіки Сумського державного університету

Рекомендовано до видання вченою радою Сумського державного університету (протокол № 3 від 13 листопада 2017 року)

Галинська Ю. В.

Г 15 Державне регулювання розподілу природно-ресурсної ренти в національній економіці України : монографія / Ю. В. Галинська. – Суми : Сумський державний університет, 2017. – 288 с.

ISBN 978-966-657-708-8

У монографії викладені результати досліджень з актуальних теоретичних, методологічних і практичних питань управління рентною політикою в Україні. Досліджуються соціально-економічні відносини держави, регіонів і видобувних підприємств щодо розподілу рентного доходу від видобування природних ресурсів. Пропонується механізм взаємодії всіх учасників суспільства щодо формування та розподілу рентного доходу від видобування природних ресурсів через створення колабораційних альянсів між державою, видобувними підприємствами та регіонами як на вертикальному, так і на горизонтальному рівні в умовах коопетиції. Розроблена модель оптимального перерозподілу рентних доходів від видобування природних ресурсів, урахування технічний стан видобувних підприємств та еколого-економічне становище регіонів видобування. Запропоновано науково-методичний підхід до акумулювання фінансових коштів від перерозподілу рентних доходів від видобування природних ресурсів паливобувної галузі на регіональному рівні.

Книга розрахована на фахівців державних органів управління, органів місцевого самоврядування та науково-дослідних установ. Може бути корисна викладачам, аспірантам та студентам закладів вищої освіти.

УДК: 332.68:338.242.4.025.2(477)

ISBN 978-966-657-708-8

© Галинська Ю. В., 2017

© Сумський державний університет, 2017

Зміст

<i>Вступ</i>	5
Розділ 1 Роль держави щодо вилучення та перерозподілу природно-ресурсної ренти	9
1.1 Особливості, характер та трансформація рентної політики в Україні	9
1.2 Організаційно-правові форми та методи управління рентними відносинами в Україні	30
1.3 Аналіз закордонного досвіду державного регулювання процесами вилучення та перерозподілу рентного доходу від видобування природних ресурсів	49
Розділ 2 Системи державного регулювання економічних відносин у природокористуванні	65
2.1 Теоретико-методологічні підходи щодо врахування рентної складової при формуванні доходів природодобувних підприємств	65
2.2 Сутність та передумови впровадження механізмів узгодження інтересів надкористувачів	74
2.3 Теоретико-методичні підходи до визначення понять «колаборація» та «кооперація»	82
2.4 Необхідні та достатні умови створення колабораційних альянсів як інструменту реалізації соціально-орієнтованої політики в регіонах	91
2.5 Науково-методичні підходи до оцінювання та прогнозування соціально-економічних ризиків формування колабораційних альянсів	103
Розділ 3 Теоретичні основи формування колабораційних альянсів під час розподілу та перерозподілу природно-ресурсної ренти	124
3.1 Колабораційні альянси як інструментарій узгодження інтересів держави, територіальних громад та видобувних підприємств	124

3.2	Теоретичні засади формування колабораційного механізму узгодження інтересів між паливодобувними підприємствами в умовах коопетиції	143
3.3	Дослідження «колабораційного ефекту» при узгодженні інтересів держави, місцевих громад та видобувних підприємств	157
3.4	Теоретико-методологічні засади формування економічного механізму вилучення та розподілу природно-ресурсної ренти між учасниками колабораційного альянсу на основі «методу сценаріїв»	166
3.5	Теоретико-методичні підходи до класифікації ризиків при функціонуванні колабораційних альянсів у природокористуванні	177
3.6	Принципи та методи формування «матриці стратегій» імплементації соціально-орієнтованого колабораційного механізму перерозподілу рентних доходів паливодобувних підприємств	187
Розділ 4	Формування організаційно-економічного механізму перерозподілу природної ренти в системі «держава – регіон – підприємство»	196
4.1	Державне управління рентною політикою паливодобувної галузі України	196
4.2	Формування моделі оптимального перерозподілу рентного доходу при впровадженні колабораційного механізму в системі «держава – підприємство – регіон»	209
4.3	Формування бюджетів територіальних громад за рахунок перерозподілу природно-ресурсної ренти паливодобувних підприємств	234
4.4	Прогнозування результатів впровадження колабораційного механізму та його взаємозв'язок із регулюванням економічних відносин в Україні	254
	Висновки та дискусійні питання	267
	Додатки	271
	Список використаних джерел	276